

Proletarya diktatörlüğü çağında ekonomi ve politika

Aşağıdaki metin V. İ. Lenin tarafından 30 Ekim 1919'da yazıldı. Metin 7 Kasım 1919 tarihinde Pravda gazetesinde yayımlandı. Pravda editörü, metnin altına Lenin'in yazısının tamamlanmamış olduğu notunu düşmüştür.

Sovyet iktidarının ikinci yıldönümü dolayısıyla, başlıkta belirtilen konu üzerinde kısa bir broşür yazmaya niyetlenmişim. Ama günlük çalışmanın koşuşturmaları yüzünden, şimdiye kadar, bazı kesimlerin önhazırlıklarının ötesine geçemedim. Bu nedenle, kanımca konu üzerindeki en önemli görüşlerin kısa, özet bir açıklamasını yapmayı denemeye karar verdim. Özet bir açıklama, kuşkusuz, pek çok dezavantaja ve eksikliklere sahiptir. Gene de, kısa bir dergi makalesi, sorunu ve onun, çeşitli ülkelerin komünistlerince tartışılması için gereken temeli sunmak biçimindeki, önümüzdeki mütevazı amacı belki de başarabilir.

I

Teorik açıdan, hiç kuşku yok ki, kapitalizm ile komünizm arasında, bu her iki toplumsal ekonomi biçiminin özelliklerini ve niteliklerini birleştirmesi gereken belli bir geçiş dönemi uzanır. Bu geçiş dönemi, ölen kapitalizm ile doğan komünizm arasında -ya da bir başka deyişle, yenilmiş ama yok edilmemiş olan kapitalizm ile doğmuş ama henüz çok zayıf olan komünizm arasında- bir mücadele dönemi olmalıdır.

Bu geçiş özellikleriyle ayırđedilen bütün bir tarihsel dönemin gerekliliği, yalnızca Marksistler için değil, gelişme teorisi ile biraz olsun tanışıklığı olan her eğitim görmüş kişi için açık olmalıdır. Oysa, sosyalizme geçiş konusunda günümüzün küçük-burjuva demokratlarından (ve düzmece sosyalist etiketlerine karşın, MacDonald, Jean Languet, Kautsky ve Friedrich Adler gibi kişiler de dahil olmak

üzere İkinci Enternasyonal'in bütün liderleri böyledir) duyduğumuz bütün sözler bu açık gerçeğin tam bir ihmalinin damgasını taşımaktadır. Küçük-burjuva demokratlar, sınıf mücadelesinden nefretleriyle, ondan kaçınma hayalleriyle, keskin köşeleri ortadan kaldırma, yumuşatma, uzlaştırma girişimleriyle ayırt edilirler. Bu yüzden, bu tip demokratlar, ya kapitalizmden komünizme geçişte tüm bir tarihsel dönemin gerekliliğini kabul etmekten kaçınırlar, ya da bu güçlerden birinin mücadelesine önderlik etmek yerine, çekişen iki gücü uzlaştırmak için planlar düzenlemeyi iş edinirler.

II

Ülkemizin büyük geriliği ve küçük-burjuva niteliği yüzünden, Rusya'da, proletarya diktatörlüğü, bazı hususlarda, ileri ülkelerde olacağından kaçınılmaz olarak farklı olmalıdır. Ama Rusya'da da temel güçler - ve toplumsal ekonominin temel biçimleri - herhangi bir kapitalist ülkedekinin aynıdır, öyle ki özellikler ancak daha az önem taşıyan hususlar için geçerlidir.

Toplumsal ekonominin temel biçimleri kapitalizm, küçük meta üretimi ve komünizmdir. Temel güçler burjuvazi, küçük-burjuvazi (özellikle köylülük) ve proletaryadır.

Proletarya diktatörlüğü döneminde Rusya'nın ekonomik sistemi, tek bir geniş devlet çapında, komünist ilkeler üzerinde birleşmiş ve ilk adımlarını atan emeğin mücadelesini - küçük meta üretimine ve hâlâ direnen kapitalizme karşı ve küçük meta üretimi temeli üzerinde yeni ortaya çıkmakta olan kapitalizme karşı mücadeleyi - temsil eder.

Rusya'da emek, birincisi üretim araçlarının özel mülkiyeti ortadan kaldırıldığı ölçüde, ve ikincisi de, proleter devlet gücü, devlet malı topraklar ve devlet malı işletmelerde büyük üretimi ulusal bir çapta örgütlediği, emek-gücünü çeşitli üretim dalları ve çeşitli işletmeler arasında dağıttığı ve çalışan halk arasında da büyük miktarlarda, devlete ait tüketim maddeleri dağıttığı ölçüde, komünist bir

biçimde birleşmiştir.

Rusya'da komünizmin "ilk adımları"ndan söz ettik (1919 Mart'ında benimsenen parti programımızda da böyle konmuştur), çünkü bütün bunlar ülkemizde ancak kısmen gerçekleşmiştir ya da başka türlü koyarsak, başarıları ancak ilk aşamalarında. Genel olarak hemen başarılacak her şeyi, bir devrimci darbeye hemen başardık; örneğin, proletarya diktatörlüğünün ilk gününde, 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de, toprağın özel mülkiyeti büyük toprak sahiplerine tazminat ödenmeksizin kaldırıldı - büyük toprak sahipleri mülksüzleştirildi. Birkaç aylık bir zaman içinde, hemen hemen bütün büyük kapitalistler, fabrika, anonim şirket, banka, demiryolu vb. sahipleri de tazminat ödenmeksizin mülksüzleştirildi. Sanayide büyük üretimin devletçe örgütlenmesi ve fabrikaların ve demiryollarının "işçilerce denetimi"nden, "işçilerce yönetimi"ne geçiş - bu da, genellikle daha şimdiden başarılmıştır; ama, tarımla ilgili olarak daha yeni başlamaktadır ("devlet çiftlikleri", yani devlet malı topraklar üzerinde işçiler tarafından örgütlenen büyük çiftlikler). Gene bunun gibi, küçük meta tarımından komünist tarıma bir geçiş olarak, küçük çiftçilerin kooperatif topluluklarının çeşitli biçimlerde örgütlenmesine de daha yeni başladık. Özel ticaret yerine ürünlerin devletçe örgütlenmiş dağıtımı, yani tahılın devletçe sağlanarak kentlere ve sanayi ürünlerinin kırlara gönderilmesi için de aynı şey söylenmelidir. Bu konuda elde bulunan istatistikî veriler aşağıda sunulacaktır.

Köylü çiftçiliği küçük meta üretimi olmaya devam etmektedir. Burada, kapitalizm için son derece geniş ve çok sağlam, kökleri derinde bir temelle, üzerinde kapitalizmin direndiği ya da komünizme karşı sert bir mücadele içinde yeniden doğduğu bir temelle karşı karşıya bulunmaktayız. Bu mücadelenin biçimleri, tahılın (ve öteki ürünlerin) devletçe sağlanmasına ve genel olarak ürünlerin devletçe dağıtımına karşı özel spekülasyon ve vurgunculuktur.

III

Bu soyut teorik önermeleri örneklendirmek için, gerçek sayılar aktaralım.

Halk İaşe Komiserliği'nin verilerine göre, 1 Ağustos 1917 ve 1 Ağustos 1918 tarihleri arasında, Rusya'da devletçe sağlanan tahılın miktarı 30.000.000 pud kadar, bir sonraki yıl ise 110.000.000 pud kadardı. Bir sonraki kampanyanın (1919-20) ilk üç ayı boyunca sağlanacak miktar, 1918'de aynı dönem için (Ağustos-Ekim) 37.000.000 pudluk miktara karşı, tahminen 45.000.000 pud kadar olacaktır.

Bu rakamlar komünizmin kapitalizme karşı zafer kazanması açısından, durumda yavaş ama sürekli bir iyileşmeyi açıkça göstermektedir. Bu iyileşme, dünyada eşi görülmemiş güçlüklere, dünyanın en kuvvetli glerinin tümünü işe koşan Rus kapitalistleri ve yabancı kapitalistler tarafından örgütlenen iç savaşı yarattığı güçlüklere karşın başarılmaktadır.

Bu yüzden, tüm ülkelerin burjuvazisinin yalanlarına ve iftiralarına ve onların açık ve gizli uşaklarına (İkinci Enternasyonal "sosyalistleri") karşın, bir şey tartışma götürmez - proletarya diktatörlüğünün temel ekonomik problemi söz konusu olduğu ölçüde, ülkemizde komünizmin kapitalizme karşı zaferi güvence altına alınmıştır. Dünyanın her yerinde burjuvazi Bolşevizm'e karşı öfkesinden ateş pskrmekte ve Bolşeviklere karşı askerî seferler, tertipler vb. rgtlemektedir çünkü toplumsal ekonomiyi yeniden kurmaktaki başarımızın, askerî gle ezilmememiz kaydıyla, kaçınılmaz olduğunu çok iyi anlamaktadır. Ve bizi bu yoldan ezme girişimleri de başarıya ulaşmamaktadır.

Elimizdeki çok kısa zamanda ve görülmemiş güçlükler altında çalışmak zorunda kalmamıza karşın, daha şimdiden kapitalizmi ne ölçüde alt ettiğimiz aşağdaki zet rakamlardan görülecektir. Merkezi İstatistik Kurumu, tüm Rusya için değil, yalnızca yirmi altı eyalet için, tahıl üretimi ve tketimine ait verileri basın için hazırlamış bulunmaktadır. Sonular şyledir:

26 gubernias of Soviet Russia	Population in millions	Production of grain (excluding seed and fodder) millions poods	Grain delivered, millions poods		Total amount of grain at disposal of population millions poods	Grain consumption, poods per capita
			Commisariat of food	Profiteers		
Producing gubernias	Urban 4.4	—	20.9	20.6	41.5	9.5
	Rural 28.6	625.4	—	—	481.8	16.9
Consuming gubernias	Urban 5.9	—	20.012.1	20.027.8	40.0	6.8
	Rural 13.8	114.0			151.4	11.0
Total (26 gubernias)	52.7	739.4	53.0	68.4	714.7	13.6

Demek ki, kentlere arz edilen tahılın yaklaşık olarak yarısı İaşe Komiserliğince, diğer yarısı ise vurguncularca sağlanmaktadır. 1918’de yapılan, kent işçilerinin tükettiği yiyecek üzerine dikkatli bir tarama, aynı oranı göstermektedir. İşçinin devlet tarafından sağlanan ekmeğe, vurguncuya ödediğinin dokuzda birini ödediği akıldan çıkarılmamalıdır. Ekmeğin vurguncu fiyatı, devlet fiyatından on kat fazladır; işçi bütçeleri üzerine dikkatli bir inceleme bunu ortaya çıkarır.

IV

Aktarılan rakamların dikkatli bir incelemesi, bunların Rusya’nın bugünkü ekonomisinin temel özelliklerinin tam bir görünümünü yansıttığını gösterir.

Çalışan halk, yıllardır kendini ezen ve sömürenlerden, toprak sahipleri ve kapitalistlerden kurtarılmıştır. Gerçek özgürlük ve gerçek eşitlik yolunda atılan bu adım, ölçüsü, boyutları ve hızı ile dünyada bir eşi daha olmayan bu adım, özgürlük ve eşitlikten söz ettiklerinde, sahtece, genel olarak “demokrasi” ya da “saf demokrasi” olduğunu ilan ettikleri (Kautsky) parlamenter burjuva demokrasisini kasteden burjuvazi taraftarlarınca (küçük-burjuva demokratlar dahil) görmezlikten gelinmektedir.

Oysa çalışan halk, yalnızca gerçek eşitlikle ve gerçek özgürlükle (toprak sahiplerinden ve kapitalistlerden özgür olmakla) ilgilenmektedir ve işte bunun için de Sovyet hükümetine böyle sağlam bir destek sağlamaktadır.

Bu köylü ülkesinde, proletarya diktatörlüğünden ilk kazançlı çıkan, en fazla kazançlı çıkan, ve hemen kazançlı çıkan bir bütün olarak köylülük olmuştur. Rusya'daki köylü, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin altında açlıktan ölüyordu. Tarihimizin uzun yüzyılları boyunca, köylü, hiçbir zaman kendisi için çalışmak fırsatını bulamadı: Yüzlerce milyon pudluk tahılı, kapitalistlere, kentlere ve ihracata verirken kendisi aç kaldı. Proletarya diktatörlüğü altında köylü ilk kez olarak kendisi için çalışmakta ve kentte oturandan daha iyi beslenmektedir. Köylü ilk kez olarak gerçek özgürlüğü - ekmeğini yeme özgürlüğünü, açlıktan kurtulma özgürlüğünü - görmüştür. Bildiğimiz gibi, toprağın dağıtımında azami eşitlik sağlanmıştır; çoğu durumda köylü "beslenecek boğaz" sayısına göre toprağı bölüşmektedir.

Sosyalizm, sınıfların ortadan kaldırılması demektir.

Sınıfların ortadan kaldırılması için, önce, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin ortadan kaldırılması gerekir. Görevimizin bu kısmı başarılmıştır ama bu, ancak bir kısımdır, üstelik de en zor kısmı değildir. Sınıfları ortadan kaldırmak için, ikincisi, fabrika işçisi ile köylü arasındaki farklılığı ortadan kaldırmak, bunların hepsini işçi yapmak gerekir. Bu birdenbire yapılamaz. Bu görev kıyas kabul etmez bir biçimde daha zordur ve zorunlu olarak uzun bir zaman alacaktır. Bu, bir sınıfın alt edilmesi ile çözümlenebilecek bir problem değildir. Ancak tüm toplumsal ekonominin örgütsel yeniden kuruluşu ile, bireysel, dağınık, küçük meta üretiminden, büyük toplumsal üretime geçişle çözümlenebilir. Bu geçiş zorunlu olarak son derece uzun sürmelidir. Aceleci ve dikkatsizce idari ve yasal önlemler, onu ancak geciktirir ve karmaşıktır. Ancak köylüye tüm tarımsal tekniğinde büyük bir ilerleme yapmasını, onun köklü bir biçimde düzeltilmesini sağlayacak yardımcı sağlamakla hızlandırılabilir.

Problemin ikinci ve en zor kısmını çözmek için, proletarya, burjuvaziyi yendikten sonra köylülüğe karşı politikasını, hiç sapmadan aşağıdaki temel doğrultularda yürütmelidir. Proletarya, çalışan köylüyü mülk sahibi köylüden, işçi köylüyü madrabaz köylüden, emek harcayan köylüyü vurgunculuk yapan köylüden ayırmasını, aralarına sınır çekmesini bilmelidir.

Ve bu sınır çekmede sosyalizmin tüm özü yatar.

Ve sözde sosyalist, gerçekte küçük-burjuva demokratlar olan sosyalistlerin (Martov'lar, Çernov'lar, Kautsky'ler ve ortakları) sosyalizmin özünü anlamamaları şaşırtıcı değildir.

Burada sözünü ettiğimiz sınır çekme son derece zordur çünkü gerçek yaşamda "köylü"nün tüm özellikleri, ne kadar farklı olurlarsa olsunlar, ne kadar çeşitli olurlarsa olsunlar, bir bütün halinde kaynaşmıştır. Ama gene de sınır çekmek mümkündür; ve bu, yalnızca mümkün olmakla kalmaz, köylü çiftliğinin ve köylü yaşamının koşullarının kaçınılmaz bir sonucudur da. Çalışan köylü, yıllar boyu, toprak sahipleri, kapitalistler, madrabazlar ve vurguncular tarafından en demokratik burjuva devletleri de dahil olmak üzere, bunların devletleri tarafından ezilmiştir. Çalışan köylü, uzun yıllar boyunca, bu ezenlerden ve sömürenlerden nefret etmeyi ve tiksintmeyi öğrenmiştir ve yaşam koşullarının doğurduğu bu "öğrenme", köylüyü, kapitaliste karşı, vurguncu ve madrabaza karşı, işçi ile bir ittifak aramaya zorlamaktadır. Ama aynı zamanda da, ekonomik koşullar, meta üretiminin koşulları, köylüyü, kaçınılmaz olarak, (her zaman değil ama çoğu durumda) bir madrabaza ve vurguncuya döndürmektedir.

Yukarda aktarılan istatistikler, çalışan köylü ile vurguncu köylü arasındaki çarpıcı bir farklılığı ortaya çıkarıyor. 1918-19 boyunca, kentlerin aç işçilerine 40.000.000 pud tahılı sabit devlet fiyatlarında teslim eden köylü, devlet bürolarının tüm eksikliklerine, işçi hükümetinin tümüyle farkında olduğu ama sosyalizme geçişin ilk döneminde kaçınılmaz olan eksikliklerine karşın, bu tahılı onlara teslim eden köylü - bu köylü, çalışan köylüdür, sosyalist işçinin yoldaşı ve eşiti, onun en sadık müttefiki, sermayenin boyunduruğuna karşı savaşta kan kardeşidir. Oysa, kent işçisinin gereksinmesi ve açlığından yararlanarak, devleti aldatarak ve her yerde hilekarlık, soygunculuk ve dolandırıcılığı artırarak, yaratarak, 40.000.000 pud tahılı, el altından, devlet fiyatının on katına satan köylü - bu köylü, bir vurguncudur, kapitalistin müttefiki, işçinin sınıf düşmanıdır, bir sömürücüdür. Çünkü, tüm devlete ait topraklardan, yalnızca köylünün değil, işçinin de emeğini şu ya da bu yoldan içeren aletlerle toplanmış artı-tahıla sahip olan herkes, artı-tahıla sahip olan ve bu tahılda vurgunculuk yapan herkes, aç işçinin

sömürücüsüdür.

“Sizler özgürlüğü, eşitliği ve demokrasiyi ihlal edenlersiniz”: Anayasamızın altında işçinin ve köylünün eşit olmayışına, Kurucu Meclis’in dağıtılmasına, artı-tahıla zorla el konulmasına vb. işaret ederek, bize her taraftan böyle bağıyorlar. Yanıtıyoruz: Gerçek eşitsizliği, çalışan köylüye yüzyıllardır acı çektiren gerçek özgürlük yoksunluğunu ortadan kaldırmak için bu kadar çok şey yapan devlet dünyada görülmemiştir. Ama biz köylü vurguncu ile eşitliği asla kabul etmeyeceğiz, tıpkı sömüren ile sömürülen, tıka basa doyan ile aç kalan arasındaki “eşitliği”, birincinin ikincisini soyma “özgürlüğü”nü kabul etmeyişimiz gibi. Ve bu farklılığı kabul etmeyi reddeden o eğitim görmüş kişilere, kendilerine demokratlar, sosyalistler, enternasyonalistler, Kautsky’ler, Çernov’lar ya da Martov’lar adını verseler de, beyaz muhafız muamelesi yapacağız.

V

Sosyalizm, sınıfların ortadan kaldırılması demektir. Proletarya diktatörlüğü, sınıfları ortadan kaldırmak için elinden geleni yapmıştır. Ama sınıflar bir darbeye ortadan kaldırılamaz.

Ve proletarya diktatörlüğü döneminde sınıflar hâlâ durmaktadır ve duracaktır. Sınıflar yok olunca diktatörlük gereksiz hale gelecektir. Proletarya diktatörlüğü olmaksızın sınıflar yok olmayacaktır.

Sınıflar durmaktadır ama proletarya diktatörlüğü döneminde her sınıf bir değişikliğe uğramıştır ve sınıflar arasındaki ilişkiler de değişmiştir. Proletarya diktatörlüğü altında sınıf mücadelesi ortadan kalkmaz, yalnızca farklı biçimlere bürünür.

Kapitalizm altında proletarya, ezilen bir sınıf, üretim araçlarından yoksun bırakılmış bir sınıf, doğrudan doğruya ve tam olarak burjuvazinin karşısında

duran ve dolayısıyla da sonuna dek devrimci olabilen tek sınıftır. Burjuvaziyi alt eden ve siyasal gücü alan proletarya, egemen sınıf haline gelmiştir; devlet gücünü kullanır, daha şimdiden toplumsallaşmış olan üretim araçları üzerinde denetim uygular; yalpalayan ara unsurlara ve sınıflara kılavuzluk eder; sömürücülerin giderek artan bir inat gösteren direnişini ezer. Bütün bunlar, sınıf mücadelesinin özgül görevleri, proletaryanın önceden üzerine almadığı ve alamadığı görevlerdir.

Sömürücüler sınıfı, toprak sahipleri ve kapitalistler, proletarya diktatörlüğü altında ortadan kalkmamışlardır ve birdenbire kalkamazlar. Sömürücüler ezilmiş ama yok edilmemiştir. Bir kolu oldukları uluslararası sermaye biçiminde, hâlâ uluslararası bir temele sahiptirler. Bazı üretim araçlarını, kısmen, hâlâ ellerinde tutmaktadırlar, hâlâ paraları vardır, hâlâ geniş toplumsal ilişkilere sahiptirler. Yenildikleri için, direnişlerinin enerjisi yüz kat, bin kat artmıştır. Devlet, askerlik ve ekonomi yönetimi “sanatı”, onlara bir üstünlük, çok büyük bir üstünlük verir, öyle ki önemleri, nüfus içindeki sayısal oranlarından kıyaslanamayacak kadar daha büyüktür. Alt edilen sömürücülerin, sömürülenlerin muzaffer öncüsüne, yani proletaryaya karşı verdikleri sınıf mücadelesi kıyas kabul etmez ölçüde daha sert hale gelmiştir. Ve bir devrim durumunda, bu kavramın yerine (tüm İkinci Enternasyonal kahramanlarının yaptığı gibi) reformcu düşler konmadıkça, başka türlü de olamaz.

Son olarak, köylüler, genel olarak küçük-burjuvazi gibi, proletarya diktatörlüğü altında bile, yarı yolda, ara bir durum işgal ederken, bir yandan tüm çalışan halkın kendini toprak sahibi ve kapitalistten kurtarmak biçimindeki ortak çıkarı ile birleşmiş oldukça büyük (ve geri Rusya’da geniş) bir çalışan halk yığındırlar; öte yandan da birbirinden kopuk küçük mülk sahipleri, mal sahipleri ve tüccarlardır. Böyle bir ekonomik konum, kaçınılmaz olarak, proletarya ile burjuvazi arasında yalpalamalarına neden olur. Bu iki sınıf arasındaki mücadelenin büründüğü keskin biçim karşısında, tüm toplumsal ilişkilerdeki, inanılmaz ölçüde şiddetli kopuş karşısında ve köylülerin ve genel olarak küçük-burjuvazinin, eskiye, alışılmışa ve değişmeyene duyduğu büyük bağlılık karşısında, çok doğaldır ki, onların bir taraftan öbürüne kayışlarını kaçınılmaz olarak göreceğiz, yalpaladıklarını, değiştiklerini, kararsız olduklarını vb. göreceğiz.

Bu sınıfla - ya da bu toplumsal ögelerle - ilgili olarak, proletarya onun üzerinde etki sağlamak, ona kılavuzluk etmek için çaba harcamalıdır. Yalpalayan ve istikrarsız olana önderlik etmek - işte proletaryanın görevi budur.

Eğer tüm temel güçleri ya da sınıfları proletarya diktatörlüğü tarafından değiştirilmiş haliyle bunlar arasındaki ilişkileri karşılaştırırsak, sosyalizme geçişin, genel olarak "demokrasi aracılığıyla" mümkün olduğu yolundaki İkinci Enternasyonal'in tüm temsilcileri tarafından paylaşılan genel küçük-burjuva görüşün nasıl da sözü edilmeyecek kadar saçma sapan ve teorik açıdan aptalca olduğunu kavrayacağız. Bu yanılmanın temel kaynağı burjuvaziden miras kalan, "demokrasi"nin sınıflarla ilgili olmayan, mutlak bir şey olduğu yolundaki önyargıda yatmaktadır. Aslında, proletarya diktatörlüğü altında, demokrasi de, tümüyle yeni bir evreye girer ve sınıf mücadelesi, olanaklı ve canlandırılabilir bütün biçimlere egemen daha yüksek bir düzeye erişir.

Özgürlük, eşitlik ve demokrasi hakkındaki genel sözler, aslında, meta üretiminin ilişkileri tarafından biçimlenen kavramların gözü kapalı bir yinelenmesinden başka bir şey değildir. Proletarya diktatörlüğünün somut problemlerini böyle genellemelerle çözümlenmeye girişmek, burjuvazinin teorilerini ve ilkelerini bütünüyle kabul etmekle birdir. Proletaryanın bakış açısından, sorun, ancak şu biçimde konabilir: Hangi sınıfın baskısından kurtulmak, hangi sınıfın hangi sınıfla eşitliği, özel mülkiyete dayanan bir demokrasi mi, yoksa özel mülkiyetin kaldırılması için bir mücadeleye dayanan bir demokrasi mi vb.?

Çok önceleri, Engels, *Anti-Dühring*'inde, "eşitlik" kavramının meta üretimi ilişkilerinden biçimlendiğini açıklamıştır; eşitlik, sınıfların kaldırılması anlamında anlaşılmazsa bir önyargı haline gelir. Burjuva demokratik ve sosyalist eşitlik anlayışı arasındaki ayrıma ilişkin bu basit gerçek, sürekli olarak unutuluyor. Oysa unutulmazsa, burjuvaziyi alt etmekle, proletaryanın, sınıfların kaldırılmasına doğru en kesin adımı attığı ve bu süreci tamamlamak için, proletaryanın, devlet gücü aygıtından yararlanarak ve alt edilmiş burjuvazi ve yalpalayan küçük-burjuvaziye baskı yapmakta savaşmakta, etkilemekte çeşitli yöntemler kullanarak, sınıf mücadelesine devam etmesi gerektiği ortaya çıkar.